

DAGPROGRAMMA Reis Armenië en Georgië

Dag 1, 05-05

Directe lijnvlucht van Amsterdam naar de Armeense hoofdstad Jerevan, waar we in de loop van de nacht arriveren, en transfer naar ons centraal gelegen hotel.

Dag 2, 06-05

Na een laat ontbijt verkennen we deze mediterrane aandoende stad met ook sterke oriëntaalse invloeden. We bezoeken het monument Moeder Armenië, dat in zuidelijke richting uitkijkt op de mythische berg Ararat; het museum van de Armeense Genocide, dat is gewijd aan de genocide op de Armeniërs aan het begin van de twintigste eeuw; de Sint-Gregoriuskathedraal; en een lokale cognacfabriek, waar de amberkleurige drank op traditionele wijze uit lokale druivenrassen wordt gedestilleerd. Vanavond welkomstdiner.

Dag 3, 07-05

We bezichtigen het nabijgelegen mooie complex Etsjmiadzin. Hier resideert sinds de vijftiende eeuw de *katholikos*, het hoofd van de Armeense Kerk. Dit is hét centrum voor gelovige Armeniërs. Het straatbeeld wordt bepaald door in het zwartgeklede monniken-priesters. Met wat geluk horen we Armeense religieuze gezangen. Ook op het programma staat de kerk van Sint-Hripsime aan de rand van de stad, gebouwd op de plek waar de heilige het martelaarschap vond onder Tridates. Terug in Jerevan bezoeken we de Nationale Kunstgalerij, met een prachtige verzameling Armeense en Russische schilderkunst. Wie wil kan in plaats daarvan op eigen gelegenheid tijd maken voor het ernaast gelegen Geschiedenismuseum, met zijn waardevolle archeologische en etnografische verzamelingen. Indien de tijd het toelaat, gaan we ook nog naar het huis-museum van componist en dirigent Aram Chatsjatoerjan.

Dag 4, 08-05

Na een bezoek aan de overdekte markt verlaten we de stad. Ons eerste doel is Chor Virap. Dit klooster biedt een fabelachtig uitzicht op de met sneeuw bedekte Ararat, net over de grens in Turkije. De vijfduizend meter hoge berg lijkt hier tastbaar dichtbij en is onlosmakelijk verbonden met het oude Bijbelse verhaal over de ark van Noach. We rijden zuidoostwaarts door een steeds woester landschap naar het onlangs gerestaureerde en prachtig gelegen klooster Noravank. Dit was eens toonaangevend in de boekverluchting en biedt een schitterend panorama op de omringende bergen. We lunchen bij een lokale wijngaard en proeven daarbij uiteraard van de uitstekende lokale wijnen.

Dag 5, 09-05

Het klooster Geghard is mooi gelegen aan het einde van het dal. Dit gedeeltelijk in de rotsen uitgehakte klooster heeft meerdere kerkruimten en talloze *chatsjkars*. Dit zijn stèles met Armeense kruisen in reliëf. Speciaal voor onze groep is er een a-capellaconcert van voorchristelijke liederen in het klooster. Na de lunch maken we een aangename wandeling door het mooi kloofdal van de Azatrivier. Hoog erboven ligt de Romeinse tempel van Garni. Het is de enige bewaard gebleven Romeinse tempel in Armenië. We brengen een kort bezoek, indien de tijd het nog toelaat.

Dag 6, 10-05

We rijden naar Meer van Sevan, met aan de oevers een oeroud kloostertje, en door het beboste gebied langs Dilijan in noordelijke richting. Onderweg lunchen we bij een Molokaanse familie. De kloosters van Sanahin en Haghpat dateren uit de periode van de tiende tot de dertiende eeuw en behoren tot de belangrijkste cultureel-religieuze centra van Armenië. Er is veel kennis ontwikkeld. Sanahin, bekend om zijn school van illuminatoren en kalligrafen, heeft nog een goed bewaard scriptorium en een sfeervol, overwelfd voorportaal. In Haghpat bekijken we zeldzame, op byzantijnse of Georgische iconen geïnspireerde muurschilderingen. We zien ook vandaag enkele prachtige voorbeelden van *chatsjkars*. Overnachting en diner in ons hotel in Haghpat.

Dag 7, 11-05

In Sanahin zijn de gebroeders Mikojan geboren. Terwijl de oudste, Anastas, decennialang zitting had in het Sovjet-Politburo, gold zijn jongere broer Artjom als zeer kundige vliegtuigbouwer, die onder meer de Russische straaljager Mig heeft ontworpen. Als het open is, kunt op eigen gelegenheid het kleine museum bezichtigen, waar voor de deur een heuse Mig te bewonderen is. We steken bij Sadakhlo de grens over en rijden naar de Georgische hoofdstad Tbilisi, ook wel bekend als Tiflis. Deze stad werd in de vijfde eeuw aan de oevers van de Mtkvari gesticht door de legendarische koning Vachtang Gorgasali. De Perzen hadden de strategische betekenis van deze plek al eerder ingezien en er in de derde eeuw een vesting gebouwd, die ze Narikala noemden, 'onneembaar fort'. De beroemde Metekhi-kerk bevindt zich in een historische wijk, boven op een klif waar volgens de lokale legende de beschermheilige van de stad in de achtste eeuw werd gemarteld. Aan de overkant van de rivier ligt de wijk Abanotubani aan de voet van het Narikala-fort, met de beroemde zwavelbronnen die de stad haar naam gaven. We verblijven in een aangenaam hotel bij het Vrijheidsplein, op de grens tussen het oude centrum en de stadsuitbreiding uit het fin de siècle. Diner in een lokaal restaurant.

Dag 8, 12-05

De Kronieken van Georgië zijn een eerbetoon aan de Georgische geschiedenis, religie en literatuur. Vanaf hier hebben we bovendien een prachtig uitzicht over de stad en het omringende landschap. In Mtscheta, een oude hoofdstad en een van de belangrijkste steden voor het Georgisch christendom, bezichtigen we de Svetitschoveli-kathedraal. Volgens Georgische overlevering is hier de lijkwade van Christus begraven en zal Christus op de Dag des Oordeels op deze plek de mensheid in het Georgisch toespreken. De heerlijk op een heuvel gelegen Djvarikerkerk uit de zesde en de zevende eeuw is bepalend voor de ontwikkelingen in de architectuur van Georgië en verbonden met allerlei legenden.

Dag 9, 13-05

De Gombori-pas voert ons over beboste, groene bergen naar Telavi in de Georgische wijnstreek Kachetië, waar we de komende twee nachten verblijven. We bekijken het oude Sjoeamtaklooster, dat dateert uit de zesde eeuw en nog een kerk uit deze periode heeft. Na wat vrije tijd voor de lunch en wat onspanning maken we 's avonds kennis met de Georgische traditie van de *qvevri*-wijn, die al meer dan achtduizend jaar bestaat. U kunt zelf proberen een *qvevri* te maken en uiteraard proeven van de wijnen. We leren hoe het traditionele brood en de traditionele zoetigheid *churchkhela* worden gemaakt en dineren met lokale specialiteiten.

Dag 10, 14-05

In Telavi verkennen we het historisch centrum tijdens een stadswandeling en zien we het in Perzische stijl gebouwde paleis van de achttiende-eeuwse koning en vrijheidsstrijder Heraclius II. Het landgoed Tsinandali was ooit het eigendom van de zeer invloedrijke negentiende-eeuwse prins Aleksander Chavchavadze en zijn vrouw prinses Salome Orbeliani. Dezen stonden bekend om hun gastvrijheid en eruditie. Ze ontvingen buitenlandse en Russische schrijvers en kunstenaars, onder wie Dumas, Poesjkin en Lermontov. We proeven van de hier op Europese wijze geproduceerde wijnen.

Dag 11, 15-05

In Mirzaani bekijken we het huismuseum van Pirosmiani, een vertegenwoordiger van de naïeve kunst. Daarna verkennen we te voet het vlakbij gelegen Signaghi. Dit nu wat opgepoetst ommuurd stadje was ooit een koninklijke stad langs de Zijderoute. De stadsomwalling met zijn vele torens is goed bewaard en biedt prachtige vergezichten op het omringende landschap. We lunchen bij een wijngoed en besluiten de dag met een korte wandeling in de beukenbossen van Lagodekhi, het oudste nationale park van het land. We overnachten tussen de wijnvelden en dineren in het ons hotel.

Dag 12, 16-05

Een schilderachtige route voert ons door de wijngaarden en de beboste heuvels bij Tianeti naar Ananoeri. De restanten van het klooster en fort van de *eristavis* van Aragvi zijn prachtig, maar moesten in het verleden vele belegeringen doorstaan, want de Aragvi waren een trots en vechtlustig adellijk geslacht. Twee overnachtingen in Gudauri inclusief diner.

Dag 13, 17-05

Vandaag rijden we met terreinauto's over de Kruispas met het hoogste punt op 2379 meter. Om ons heen doemen drie- en vierduizenders op. Dit bijzondere gebied werd pas in de negende eeuw gekerstend. Nog steeds zijn sporen van oudere religies terug te vinden in zogenaamde *chatti's*, heiligdommen aan de kant van de weg. Onder leiding van een lokale botanicus verkennen we de Truso-vallei Truso-vallei, op zoek naar endemische Alpiene planten. Na onze picknicklunch rijden we naar het schitterend gelegen Kerkje van de Drie-eenheid. Op de achtergrond biedt de berg Kazbek van ruim vijfduizend meter hoogte een magnifiek schouwspel. Wie wil kan vanaf hier in circa een uur terug naar Kazbegi wandelen.

Dag 14, 18-05

We rijden naar Gori, de geboorteplaats van Joseph Stalin. Hier is in 1957 het Stalin Museum geopend, dat een inkijkje biedt in het leven van Stalin – zij het een gekleurde versie van de werkelijkheid. Na de gezamenlijke lunch bekijken we vlakbij de rotsstad Uplistsikhe, met ruïnen uit de steentijd. Hierna rijden we terug naar Tbilisi, waar we de rest van de reis verblijven.

Dag 15, 19-05

Uitgebreide verkenning van Tbilisi. We wandelen langs de Sioni-kathedraal met het beroemde kruis van Nino en de prachtige en intieme Antsjischati-basiliek, in de zesde eeuw gebouwd door Vachtang Gorgasali's zoon Datsji. We nemen we de kabelbaan omhoog naar het standbeeld van Moeder Georgië. Vandaar hebben we een mooi uitzicht over de stad. We wandelen weer naar beneden, waar de bus op ons wacht. Aan de andere kant van de rivier ontdekken we de nieuwe Tsminda Sameba of Drievuldigheidskathedraal. Na een blik op het eveneens

onder Saakasjvili gebouwde Presidentieel Paleis en een korte verkenning van de David de Bouwer-straat is het tijd voor een hernieuwde kennismaking in de Nationale Galerij met het werk van Niko Pirosmani. Indien de tijd het toelaat, bezoeken we het huis-museum van een andere schilder, Elena Achvlediani. We besluiten de dag met een gezamenlijk diner.

Dag 16, 20-05

De ochtend brengen we door in het Georgische Nationale Museum. Hier vinden we vele voorwerpen uit de voorchristelijke tijd. Er zijn goudschatten uit het legendarische Kolchis in West-Georgië, waar de Griekse mythe van de zoektocht naar het Gulden Vlies door Jason en de Argonauten is gesitueerd. Ook lopen we naar de afdeling die handelt over Georgië tijdens de periode van de Sovjetbezetting (1921-1991). De rest van de dag is ter vrije besteding in deze aangename stad, totdat het tijd is voor de transfer naar de luchthaven en de terugvlucht naar Amsterdam. De reisleader doet graag suggesties.

Dag 17, 21-05

Aankomst op Schiphol kort voor één uur 's nachts.